

1. A bűnügyi technikus beosztásban szolgálatot teljesítők esetében a 2006. január 1-jét megelőző időszakban a végrehajtási rendeletben megjelölt egészségi ártalmak egyenként is megalapozzák a szolgálati idő kedvezményes számítására való jogosultságot [1996. évi XLIII. törvény 329. § (1) bekezdés c) pont, 140/1996. (VIII.31.) Korm.r. 25. § (5) bekezdés, 1. számú melléklet 1., 5. és 8. pont].

2. A fokozottan veszélyes beosztás pótlékának jogszabályi feltétele azonos a szolgálati idő 1,2-szeres kedvezményre való jogosultsággal, azzal a különbséggel, hogy e körben a pszichikai ártalmak értékelése nem merülhet fel, azonban a vegyi anyagok és a biológiai kóroki tényezők fennállta miatti egészségügyi kockázat, valamint a szolgálatteljesítési mérték tekintetében a feltételek a 2006. január 1-jét megelőző és azt követő időszakban megegyeznek [140/1996. (VIII.31.) Kormányrendelet 23. § (1) bekezdés, 36. §, 1. számú melléklet 1. és 8. pont].

A felperesek hivatásos szolgálati viszonyban álltak az alperessel. A rendőrkapitányság Bűnügyi Osztály Helyszínelő Alosztályán szemlebizottság-vezetői beosztásban, illetve a rendőrkapitányság Bűnügyi Osztály Technikai Alosztályán bűnügyi technikus beosztásban teljesítettek szolgálatot.

Szolgálati panaszaik elutasítását követően előterjesztett keresetükben 1996. szeptember 1-jétől 2005. december 31-ig terjedő időn belül különböző időszakokra a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról szóló 1996. évi XLIII. törvény (Hszt.) 329. § (1) bekezdés c) pontja alapján a szolgálati viszonyban eltöltött idejüket kedvezményesen, 1,2-szeresen kérték számítani, valamint – az elévülési időre figyelemmel –

veszélyességi pótlék megfizetésére kérték kötelezni az alperest a Hszt. végrehajtásáról szóló 140/1996.(VIII.31.) Kormányrendelet (továbbiakban R.) 36. §-a alapján.

A munkaügyi bíróság ítéletével megállapította, hogy a felperesek szolgálati viszonyban eltöltött idejét 1,2-szeresen kell számítani, valamint az alperest fokozottan veszélyes beosztás pótléka jogcímén marasztalta.

A megállapított tényállás szerint a felperesek valamennyien 12/24, 12/48-as váltásos szolgálati rendben teljesítettek szolgálatot. Tevékenységüket M. városban és annak vonzáskörzetében található több, mint 30 településen látták el. A gyakorlatban a szemlebizottság vezetői és a bűnügyi technikai beosztás hasonló feladatokat foglalt magában, így a szemlebizottság-vezetők is nagyobb részt a bűnügyi technikussal megegyező feladatokat láttak el.

A felperesek az ügyeleti riasztást követően a bűncselekmények helyszínére vonultak és ott végezték a feladataikat, a helyszínen nyomokat rögzítettek, szükség esetén bűnjeleket csomagoltak, majd azokat utólagosan az irodájukban feldolgozták, és a bűnjelraktárba helyezték. Rendszeresen kellett irodájukban utólagosan nyomot kutatniuk a már korábban begyűjtött bizonyítékokon. Mindezeket túl halottszemléken vettek részt, ahol az elhunytat mozgatták, vetkőztették. A hatósági boncolásokon, illetve kórbonctani osztályon tartott szemléken jelentek meg. A munkakörükbe tartozott még a bűnügyi nyilvántartásba vételezés (rabosítás, DNS minta vétellel együtt), fényképezés, felismertetés. A nyomok felkutatásához, utólagos vizsgálatához, valamint ujjnyom rögzítéséhez többféle egészségre ártalmas vegyi anyagokat használtak. A feladatuk ellátáshoz különböző védőfelszereléseket kellett tartósan - a nyomkutatás, nyomrögzítés, rabosítás során

folyamatosan - használniuk, mivel a helyszíni szemlék döntő hányadában biológiai anyagmaradványokkal, testnedvekkal, egészségre ártalmas vegyszerekkel, valamint az egészséget veszélyeztető egyéb anyagokkal dolgoztak.

A felperesek a szolgálati idő számítása kedvezménye, valamint illetménypótlék megfizetése iránti igényüket arra alapították, hogy a peresített időszakban fokozott igénybevétellel és veszéllyel járó beosztásban teljesítettek szolgálatot, hivatkozásuk szerint esetükben a jogszabályi feltételek fennálltak, mert a napi szolgálatteljesítési idejük 50 %-át meghaladóan a R. 1. számú melléklete 1. pontjában nevesített „vegyi anyagok”, az 5. pontja szerinti „pszichikai ártalmak”, valamint a 8. pontjában meghatározott „biológiai kóroki tényezők” egészségkárosító kockázatok között végezték a munkájukat.

A munkaügyi bíróság széleskörű bizonyítási eljárást folytatott le, az Országos Munkahigiénés és Foglalkozás-egészségügyi Intézet (OMFI), igazságügyi pszichológus, igazságügyi vegyész és toxikológus szakvéleményt szerzett be, a szakértők és számos tanú meghallgatásával feltárta a felperesek munkavégzési körülményeit és mindezeket értékelve, az OMFI szakvélemény kizárásával megalapozottnak fogadta el a felperesek keresetét.

A munkaügyi bíróság szerint a felperesek a szolgálatteljesítési idejük több, mint 50 %-ában pszichikai ártalmaknak voltak kitéve. E körben értékelte, hogy az igazságügyi szakértő és a munka- és szervezet szakpszichológus szakértői véleménye szerint a pszichikai ártalmak megállapíthatóak voltak, a halottak látványa, a velük való közvetlen kapcsolat traumatikus esemény (nyomrögzítés, mozgatás, vetkőztetés stb.) okozott érzelmi terhelést, mely érzelmileg megterhelő helyzetek később akaratuktól függetlenül is felidéződhettek. Megállapítható volt esetükben továbbá az állandóan

fennálló készenléti helyzet, mivel a napi szolgálati időbeosztásuk előre nehezen tervezhető volt. A szakértői vélemény azt is megállapította, hogy a felperesek esetében a munkájuk elvégzése fokozott szellemi koncentrációt igényelt, mivel a helyszíni munka egyszeri és megismételhetetlen, a helyszíni munka végzés során folyamatosan, precízen kellett eljárniuk, mely állandó felelősségteljes döntések meghozatalával járt. Mindemellett a vegyszerek használata is további nagyfokú figyelmet és óvatosságot, körültekintést igényelt.

A munkaügyi bíróság szerint a felperesek a napi szolgálatteljesítési idejük 50 %-át meghaladóan egészségkárosító, a R. 1. számú melléklet 1. pont a) és b) alpontjában nevesített vegyi anyagokkal végezték a munkájukat. Az igazságügyi orvosszakértő és az igazságügyi vegyész szakértő szakvéleménye alátámasztotta, hogy a felperesek több olyan egészségkárosító hatású anyaggal is dolgoztak, melyek a R. 1. számú mellékletének 1. pont a) alpontjában felsorolásra kerültek. A szakértők egybehangzóan akként nyilatkoztak, hogy a felperesek az egyéni védőeszközöket tartósan használták és a vegyi anyagok okozta egészségkárosító kockázatok között töltött napi szolgálatteljesítési idejük meghaladta a több, mint 50 %-ot.

A munkaügyi bíróság mindemellett a perbeli tanúvallomások, valamint a helyszíni tárgyalás alapján bizonyítottnak fogadta el a felperesek előadását, mely szerint az irodájukban is használtak veszélyes anyagokat, az általuk használt irodai helységek egymástól nem voltak légmentesen elszigetelve, a nyomok rögzítése, az étkezés, az öltözködés ekként ugyanabban a közös légtérben történt.

A munkaügyi bíróság azt is megállapította, hogy a felperesek a szolgálatteljesítésük során bizonyítottan biológiai kóroki tényezőknek is ki voltak téve, ezen egészségügyi kockázat

tekintetében azonban nem nyert bizonyítást, hogy a felperesek a napi szolgálatteljesítési idejük több, mint 50 %-ában e tényezőknek ki voltak téve, ugyanakkor a munkaügyi bíróság jogi álláspontja szerint ezen egészségkárosító kockázat hozzáadódik a részletesen vizsgált és megállapított többi egészségkárosító kockázathoz.

A másodfokú bíróság ítéletével a munkaügyi bíróság ítéletének fellebbezéssel nem támadott részét nem érintette, míg fellebbezett részét helyes indokainál fogva a Pp. 254. § (3) bekezdése és a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A másodfokú bíróság kiemelte, miszerint a munkaügyi bíróság ítélete indokolásában kitért arra, hogy mely konkrét körülmények eredményezték azt, hogy az OMFI jelen perben adott szakvéleménye megállapításait nem fogadta el. A másodfokú bíróság szerint az OMFI szakvélemény elfogadásának mellőzése nem volt jogszabálysértő.

A jogerős ítélet ellen az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, melyben annak hatályon kívül helyezését és a felperesek keresetének elutasítását kérte.

Hivatkozása szerint a felperesek a kereseti kérelmükben megjelölt egyik igényre vonatkozó jogosultság tekintetében sem bizonyították hitelt érdemlően, hogy a beosztásuk ellátásával kapcsolatos szolgálati tevékenység - a hivatásos szolgálattal járó általános kockázaton túl - életveszéllyel is járhat, illetve egészségkárosító kockázatok között került végrehajtásra, vagy a védelem csak egyéni védőeszköz állandó, vagy tartós használatával volt megvalósítható, továbbá hogy a jogosító feltételek a napi szolgálatteljesítési idő több, mint 50 %-ában fennálltak.

Az alperes sérelmezte, hogy a munkaügyi bíróság szinte kizárólag a felperesi előadásokra épített, az alperesi adatszolgáltatás

adatainak értékelését teljes mértékben mellőzte, az alperes érvelését alátámasztó, a felperesek által időrendben elsőként kirendelni kért OMFI szakértői véleményt pedig okszerűtlenül kizárta.

Az alperes szerint már önmagában jogszabálysértő az a körülmény, hogy a hivatkozása ellenére a másodfokú bíróság figyelmen kívül hagyta, hogy a munkaügyi bíróság a perbeli bizonyítási kötelezettséget megfordítva az alperest kötelezte kimutatások csatolására, amely bírósági kötelezésnek az alperes maradéktalanul eleget tett és az adatok teljes körére nézve, a valóságnak megfelelően közölte az adatokat. Tekintettel arra, hogy a rendelkezésre álló teljes kimutatást becsatolta, alperes szerint, amennyiben a felperesek az abban rögzítettekhez képest további, nem bizonyított körülmények figyelembevételét kérték, a bizonyítási kötelezettségük nem merülhetett ki abban, hogy azt állították, hogy az alperes által rendelkezésre bocsátott kimutatás hiányos.

Az alperes sérelmezte, hogy az eljáró bíróságok nem vették figyelembe az általa teljesített adatszolgáltatással alátámasztott azon érvelést sem, mely szerint a nyomrögzítések jellege és számaránya alapján sem igazolható, hogy a felperesek olyan mennyiségben használtak káros vegyi anyagokat, amely az egészségkárosító kockázatok közötti munkavégzés jogszabályban előírt minősítési szintjét elérné. E körben hivatkozott arra, hogy a nyomrögzítés tényét, legyen az sikeres, vagy sikertelen, rögzíteni kell, ezek pedig az eljáró bíróságok által figyelmen kívül hagyott adatszolgáltatás részét képezték. Mindamellet a felperesek semmilyen módon nem bizonyították azon állításukat, hogy az alperesi adatszolgáltatás hiányos.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

Az eljárás bíróságok kellő indok nélkül mellőzték a perbeli OMFI szakvéleményben és kiegészítésben foglaltakat, arra hivatkozva, hogy az ellentétben áll az OMFI által másik munkaügyi bíróság előtt folyamatban volt azonos tárgyú ügyben készített szakvéleménnyel, valamint a szakvélemény elkészítésében résztvevők sem a vegyi anyagok, sem a pszichikai ártalmak tekintetében nem voltak kompetensek, vagy nem rendelkeztek kellő tapasztalattal. Ennek az eljárási szabálysértésnek az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása azonban nem volt, mert az eljárás bíróságok jogkövetkeztetése - annak indokolása módosítása mellett - valamennyi rendelkezésre álló perbeli bizonyíték, köztük az OMFI szakvélemény Pp. 206. § (1) bekezdésének megfelelő mérlegelésével sem jogszabálysértő.

A tényállás szerint a szemlebizottság vezető és bűnügyi technikus beosztású felperesek lényegében azonos szolgálati feladatot láttak el, amely megállapítást az alperes felülvizsgálati kérelmében nem támadott, ezért a felülvizsgálati eljárásban irányadónak kellett tekintetni. [Pp. 275. § (2) bekezdés]

A felperesek valamennyien nyomozói pótlékban részesültek és ezért 2006. január 1-től - a Hszt. 329. § (1) bekezdés c) pontja utolsó fordulata, valamint a R. 25. § (5) bekezdésében foglaltak módosítása folytán - fokozott igénybevétellel járó beosztásban szolgálatot teljesítő végrehajtói feladatot ellátó állomány tagjaként - jogosulttá váltak a szolgálati idő kedvezményes, 1,2-szeres számítására. Ezen időpontot megelőző peresített időszakban az irányadó, felperesek által igényük jogalapjaként megjelölt jogszabályok szerint a fokozott igénybevétellel és veszéllyel járó beosztásokban szolgálatot teljesítőt illetve meg e kedvezmény. E körben pedig a R. 22. §-ában foglalt feltételeket kellett vizsgálni.

Az R. 22. §-a értelmében a Hszt. alkalmazásában fokozottan veszélyesnek az a szolgálati beosztás minősül, amelynek ellátásával kapcsolatos szolgálati tevékenység a hivatásos szolgálattal járó általános kockázaton túl életveszéllyel is járhat, illetve egészségkárosító kockázatok között kerül végrehajtásra, vagy a védelem csak egyéni védőeszköz állandó, vagy tartós használatával valósítható meg. E beosztások körét a Hszt. és az 1. számú melléklet tartalmazza.

A R. irányadó 25. § (1) bekezdése az 1. számú mellékletben meghatározott beosztásokban szolgálatot teljesítők szolgálati idejének 1,2-szeres számításához további feltételként írta elő, hogy az egészségkárosító kockázatok között töltött szolgálatteljesítési idő elérje a R. 23. § (1) bekezdésében meghatározott mértéket, azaz a napi szolgálatteljesítési idő több, mint 50 %-át. Kiemelendő, hogy a 2006. január 1-től hatályos szabályozás ezen feltétel fennállásától függetlenül jogosítja a nyomozói pótlékban részesülőt a szolgálati idő kedvezményes számítására [R. 25. § (5) bekezdése szerint].

A felperesek által hivatkozott R. 1. számú mellékletének mind az 1., 5., valamint a 8. pontban megjelölt egészségi ártalom fennállta a perbeli időszakban egyenként is megalapozza a kedvezményre való jogosultságot, amennyiben a R. 25. § (5) bekezdése szerinti feltétel is fennáll.

A felperesek által igényelt, a R. 36. §-ában szabályozott fokozottan veszélyes beosztás pótléka jogszabályi feltétele azonos, azzal a lényeges különbséggel, hogy e körben a pszichikai ártalmak értékelése nem merülhet fel, azonban a hivatkozott 1. számú melléklet 1. pontja szerinti „vegyszeranyagok” és a 8. pont szerinti „biológiai kóroki tényezők” egészségügyi kockázat, valamint a R. 23. § (1) bekezdése szerinti szolgálatteljesítési mérték

tekintetében ugyanazok a feltételek, e rendelkezés 2006. január 1-jét megelőző és azt követő peresített időszakban is azonos.

Az R. 36. §-a értelmében - amely szakasz címe „Fokozottan veszélyes beosztás pótléka” - a Hszt. 254. § (2) bekezdésének a) pontja utolsó előtti gondolatjeles bekezdése, valamint a 322. § (1) bekezdésének 1) pontja szempontjából az 1. számú melléklet 1-3. pont és 8. pontjában meghatározott egészségkárosító kockázatok közötti munkával járó beosztásban szolgálatot teljesítőt az illetménypótlék havonta akkor illeti meg, ha az egészségkárosító kockázatok között töltött ideje eléri a 23. § (1) bekezdésében meghatározott időtartamot.

Az eljáró bíróságok a R. 22. §, az 1. sz. melléklet 1. pontja, valamint az 5. pontja és a R. 23. § (1) bekezdésében foglalt feltételek teljesülését megállapítva megalapozottnak találták a felperesek szolgálati idő kedvezményes számítása és fokozottan veszélyes beosztás pótléka iránti igényét is.

Az eljáró bíróságok jogi álláspontja ugyan helytálló a R. 1. számú melléklete 5. pontja szerinti egészségkárosító kockázat (pszichikai ártalmak) fennállása tekintetében, ugyanakkor e körben a R. 25. § (5) bekezdése szerinti feltétel fennállására levont jogkövetkeztetésük a következők szerint nem megalapozott.

Az irányadó tényállás szerint a felperesek túlnyomórészt lopások, betörések és más vagyon elleni bűncselekmények helyszínén, ritkábban erőszakos bűncselekmények helyszínein végezték feladataikat. Személyenként havi átlag két alkalommal kellett eljárniuk rendkívüli halálesetek és életellenes bűncselekmények helyszínein. Mindezekhez képest a munkaügyi bíróság által elfogadott igazságügyi pszichológus szakértői vélemény az arányaihoz képest túlzóan, pszichikai ártalomként döntően a

halottak látványát, a velük való közvetlen kapcsolat traumatikus élmény okozta érzelmi terhelést, az áldozatok, közvetlen családtagok fájdalmát, mint érzelmileg megterhelő helyzetet értékelte. E körben az OMFI szakvélemény a nem vitatott statisztikai adatok ismertetése mellett azt állapította meg, hogy a felpereseket a munkájuk során ért pszichikai megterhelés nem haladta meg a hivatásos szolgálattal együtt járó általános pszichikai megterhelést, valamint tevékenységük nem igényelt más beosztásban szolgálatot teljesítő rendőrökhöz képest magasabb állandó készenlétben állási szintet.

Ugyanakkor a R. 1. számú melléklete 1. pontja a) és b) alpontja szerinti vegyi anyagok a felperesek szolgálati tevékenysége során történt felhasználása ténykérdés. A rendelkezésere álló iratok, különösen a perbeli szakértői vélemények, valamint tanúvallomások alapján pedig nem okszerűtlen az a jogerős ítéleti megállapítás, miszerint ezen egészségkárosító kockázatok közötti felperesi munkavégzés a napi szolgálatteljesítési idő 50 %-át meghaladta. Következésképp önmagában ez alapján is jogszerű a felpereseknek mindkét, a szolgálati idő kedvezményes, 1,2-szeres számítására és a fokozottan veszélyes beosztás pótléka iránti igényének helyt adó érdemi döntés a következők szerint.

A Kúria a perbeli adatok közül kiemeli, miszerint az alperes intézkedése szerint a rendőr-főkapitányság területén veszélyes munkahelynek minősülnek a bűnügyi szakértői és bűnügyi technikai helyszínelő munkahelyek, illetve veszélyes munkakörnek minősülnek a hivatásos állomány esetén a bűnügyi főtechnikus, technikus.

A technikus munkakört a 21/2000.(VIII.23.) BM-IM-TNM együttes rendelet 5. számú függeléke a rendőrségnél olyan beosztásnak minősítette, amely beosztásba tartozó személyek a munkavégzésük során fokozott és tartós egészségi és pszichés terhelésnek vannak

kitéve. Ehhez képest a perbeli vegyész szakértő helyszíni vizsgálat és a rendelkezésre álló dokumentumok alapján meg is állapította, hogy a bűnügyi technikusokat a munkavégzés során folyamatos egészségkárosodás éri, főleg a vizsgálatokhoz rendszeresített porok használata következtében, mivel nem rendelkeznek megfelelő védőeszközökkel és a munkahelyük kialakítása is a szakvéleményben részletezettek szerint szakszerűtlen.

A munkahelyi szabálytalanságokra nézve az OMFI szakvélemény is tartalmaz megállapítást, valamint az OMFI szakvélemény elkészítésében közreműködő szakértői meghallgatásában is utalt rá. Ezért nem okszerűtlen, hogy az eljáró bíróságok nemcsak az alperes adatszolgáltatását figyelembe véve (a helyszínelésekről felvett jegyzőkönyvek száma alapján) vonták le a jogkövetkeztetésüket, hanem valamennyi perbeli adatot, a helyszíni tárgyalás, a szakértők helyszíni szemléje eredményét értékelve hozták meg az érdemi döntésüket. Az OMFI szakvélemény kizárólag arra adott véleményt, hogy a statisztikai adatokat elemezve „a védőeszközök alkalmazásával végzett munka ideje nem éri el a szolgálati idő 50 %-át”. Ezen megállapítással nem áll ellentétben valamennyi körülményt és perbeli iratot együttesen értékelő igazságügyi szakértők egybehangzó véleménye, amely szerint a vegyi anyagok felhasználása, mint egészségkárosító kockázat a felperesek napi szolgálatteljesítési idejük 50 %-át meghaladta. Ezen perbeli bizonyítékok felülmérlegelésére pedig a Kúria jogszabályi lehetőséget nem találta.

Mindezekre tekintettel a Kúria a jogerős ítéletet – az indokolás módosításával – a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

(Kúria Mfv.II.10.408/2012.)